

تحلیل محتوای کتاب علوم ششم ابتدایی از منظر مهارت‌های زندگی

آزینا یوسفی

کارشناسی آموزش ابتدایی، دانشگاه فرهنگیان، واحد بهبهان

آموزگار آموزشگاه هیأت امنایی صدیقات ۱، شهرستان بهبهان

چکیده:

پژوهش حاضر به تحلیل محتوای کتاب علوم تجربی ششم ابتدایی و شناخت ویژگی‌های کتاب براساس مهارت‌های زندگی می‌پردازد. جامعه تحقیق، کتاب علوم ششم ابتدایی و واحد تحلیل مهارت‌های زندگی به صورت تمام شماری بود. روش تحقیق توصیفی از نوع تحلیل محتوا بود که با استفاده از جدول کدگذاری کل کتاب علوم تجربی براساس ۱۰ مهارت و ۲۴ مقوله کدگذاری شد. برای محاسبه از روش همبستگی بین دو کدگذار ($R=0/86$) استفاده شد. نتایج نشان داد در مجموع به ۱۰۱ مهارت زندگی اشاره شده بود و از بین مهارت‌های ده گانه مهارت تفکر خلاق (۲۶ مورد) بیشترین و مهارت مقابله با هیجانات (۰ مورد) کمترین تعداد از مهارت‌های زندگی را در کتاب علوم پایه ششم به خود اختصاص داده اند.

کلید واژه: مهارت‌های زندگی، کتاب علوم تجربی، پایه ششم

بیان مسأله

زندگی اجتماعی، پیشرفت صنعتی و تحولات عظیم در فن آوری اطلاعات و رسانه‌ها، زندگی بشر امروزی را به وضعیت سردرگم و پیچیده‌ای تبدیل کرده است، که سازگار شدن با این شرایط مستلزم آگاهی از نحوه کنار آمدن با مشکلات می‌باشد. کنار آمدن با فشارهای زندگی و کسب مهارت‌های فردی و اجتماعی همواره بخشی از واقعیت‌های زندگی انسان بوده و در ادوار مختلف زندگی به اشکال گوناگونی تجلی می‌یابد (خوشابی، نیکهان و مرادی، ۲۰۰۸). امروز برخلاف ایجاد تغییرات عمیق فرهنگی در شیوه‌های زندگی، بسیاری از افراد در رویارویی با مسائل زندگی فاقد توانایی‌های لازم و اساسی اند و همین موضوع آنان را در مواجهه با مسائل و مشکلات زندگی روزمره و مقتضیات آن آسیب پذیر نموده است (قربانی شیرودی، خلعتبری، تودار، مبلغی و صالحی، ۲۰۱۱).

مهارت‌های زندگی توانایی‌هایی هستند که با تمرین پی‌گیر پرورش می‌یابند و شخص را برای روبه‌رو شدن با مسائل روزانه زندگی، افزایش توانایی‌های روانی، اجتماعی و بهداشتی آماده می‌کنند. هم‌زمان با رشد جسمانی و روانی، انتظارات خانواده و جامعه نیز از افراد افزایش می‌یابد به طوری که نوجوان می‌پذیرد به سبب زندگی اجتماعی، بخشی از تمایلات خود را محدود کند و در چارچوب هنجارهای اجتماعی و گروهی قرار دهد (طارمیان، ۱۳۷۸).

مهارت‌های زندگی عبارتند از مجموعه‌ای از توانایی‌ها که زمینه‌سازگاری و رفتار مثبت و مفید را فراهم می‌آورند. این توانایی‌ها فرد را قادر می‌سازند مسؤلیت‌های اجتماعی خود را بپذیرد و بدون لطمه زدن به خود و دیگران، با خواست‌ها، انتظارات و مشکلات روزانه به ویژه در روابط بین فردی به شکل مؤثری روبرو شود (طارمیان، ۱۳۷۸). به عبارت دیگر منظور از مهارت‌های زندگی توصیه به دانش‌آموزان جهت در پیش گرفتن روش‌ها یا فراگیری عادات و رفتارهایی است که در آینده آنها را در زندگی فردی و اجتماعی یاری خواهد کرد.

چنین تعریفی از مهارت‌های زندگی مشخص می‌سازد که آموزش مهارت‌های زندگی در راستای حفظ وضع موجود، سازگاری فرد با آن و بهسازی فردای اوست زیرا رفتار و زندگی هر کس با بهره‌گیری از این مهارت‌ها بهنجار تلقی گردد. از سوی دیگر در رابطه با آموزش مهارت‌های زندگی در منابع مکتوب مربوط به صندوق کودکان سازمان ملل متحد (یونیسف) چنین آمده است که مهارت‌های زندگی "یک رویکرد مبتنی بر تغییر رفتار یا شکل دهی رفتار است که برقراری توازن میان سه حوزه را مدنظر قرار می‌دهد. این